№ 255 ԿԻՐԱԿԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 16 · 1908 · ԿԻՐԱԿԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 16 № 255

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

Բացված է բաժանորդագրութիւն 1909 թ. համար

ՄՇԱԿ

(37-րդ ՏԱՐԻ)

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Հասցէն՝
ТИФЛИСЪ, редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

12 ամսվայ համար	»	»			10 ր.
11	»	»	»	»	»
10	»	»	»	»	9 ր.
9	»	»	»	»	8 ր.
8	»	»	»	»	7 ր.
7	»	»	»	»	6 ր.
6	»	»	»	»	»
Մնացած ամիսները ամսական ՄԷԿ ռուբլի					
Ամերիկա տարեկան		»			6 դօլլար
Եւրոպա	»	»			30 ֆրանկ
Պարսկաստան	»	»			10 ռուբլի
Թիւրքիա	»	»			120 ղուրուշ

Ի նկատի ունենալով, որ ուշ բաժանորդագրվելու պատճառով առեղծվում են մի շարք տեխնիքական անյարմարութիւններ, որոնք զրկում են խմբագրութեանը հնարաւորութիւնից յունվարի 1-ից կանոնաւորապէս թերթն ուղարկել բաժանորդներին, ուստի խնդրվում է բաժանորդ գրվել ցանկացողներին վաղօրօք դիմել՝ գրելով հասցէները պարզ և ճշգրիտ (հին բաժանորդներից խնդրվում է ուղարկել նախկին տպագրված հասցէն)։

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Կիրակի, նոյեմբերի 16-ին

ՑՕԳՈՒՏ

Երկրորդ Իգական Կիրակնօրեայ Դպրոցների Հայոց Բաժնման

Կը տրվի

ՀԱՄԵՐԳ

Մասնակցութեամբ յայտնի ջութակահար Դ. Դաւթեանի, նշանաւոր պրոֆեսոր Տօմսօնի աշակերտ, աւարտած Բրիւսելի կօնսերվատորիան, բարեհաճ մասնակցութեամբ տ. տ. Օ. Մ. Մայսուրեանի, Մ. Ց. Սվետադէ-Կորգանօվայի, պ. պ. իտալական օպերայի արտիստ Էնրիկօ Բրօդժիի, Դեկարբելօվիչի, Մատենջեանի, Սպանդարեանի և Եզեկեանի։ Ակկօմպան. պ. պ. Շրէյբեր և Քարթվելօվ։ Խաղամիջոցներին կը նուագէ զինուորական երաժիշտների խումբը։

Համերգից յետոյ ՊԱՐԵՐ

Տեղերի գինն է 3 ր. մինչև 75 կ.։
Աշակերտուհիների և աշակերտների մուտքը տարազով՝ 50 կ.։
Սկիզբն է երեկոյեան ժամը 9-ին։
Տոմսակները կարելի է ստանալ ժողովարանի շվեյցարի մօտ։
Համերգի ժամանակ ճանդիսականների մուտքը դահլիճ արգելվում է։

(2. Կ.) տ. 2—2

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՕՆ

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԹԱՏՐՕՆՈՒՄ

ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Երկուշաբթի, նոյեմբերի 17-ին

Յօգուտ
Հայուհեաց Որբախնամ Ընկերութեան

Կը ներկայացնէ

I

ԵՐՋԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Դրամա 3 գ. Ստ. Պշիբըշևսկու, Թարգմ. Ս. Շխեանցի

II

ՄԻ ԲԱՌ ՄԻՆԻՍՏՐԻՆ

Կոմ. 1 գ. Լանգերի, Թարգմ. Գ. Աւետեանի

Մասնակցում են՝ օր. Ադամեան, տ. տ. Գուլազեան, Մայսուրեան, Յասմիկ, պ. պ. Աւետեան, Զարիֆեան, Մամիկոնեան, Ցարութիւնեան, Սևումեան։

Սկիզբը ուղիղ ժամը 8-ին
Ռեժիսեօր՝ Ս. Քափանակեան

Տոմսակները մինչև ամսի 15-ը կարելի է ստանալ Бебутовская ул., № 39, իսկ յետոյ Թատրօնի կասսայում։

(Կ.) տտ. 2—2

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԱՌԻԹՈՎ

Երեք շաբաթից յետոյ, դեկտեմբերի 7-ին, Թիֆլիսում տեղի կունենայ մի համագումար ժողով՝ նուիրված գիւղատնտեսական մի քանի խնդիրների քննութեան։

Համագումարը հրաւիրվում է Կովկասեան Գիւղատնտեսական Ընկերութեան նախաձեռնութեամբ և կը շարունակվի մի շաբաթ։

Այն կէտերը, որոնք նշանակված են համագումարի ծրագրի մէջ, շօշափում են գիւղատնտեսական գիտելիքներ տարածելու, փորձնական կայարաններ հիմնելու, տեղական ինքնավարական գործունէութիւնը զարգացնելու, հողային ապահովութիւնը ընդարձակելու և հին կարգերի վերացման գործը կարգաւորելու խնդիրները։

Կարևոր են այդ խնդիրները և անշուշտ բոլոր սրտից ցանկանում ենք, որ նրանք ստանան լիակատար լուսաբանութիւն և մշակութիւն համագումարում. բայց չենք կարող չը խոստովանել, որ քիչ ժամանակ է մնացել մինչև համագումարը և հազիւ թէ շատ մարդիկ հնարաւորութիւն ունենան պատրաստվելու համագումարի ծրագրած խնդիրների լուրջ քննութեան համար։

Ուստի առաջիկայ համագումարի վրա մենք նայում ենք իբրև մի նախաբանի վրա ապագայ համագումարների կամ Գիւղատնտեսական Ընկերութեան հերթական պարապմունքների համար։ Եւ եթէ աջողվի այդ նախաբանը հետաքրքրական դարձնել մեր երկրի գիւղատնտես գործողների համար և պարզաբանել ծրագրի կէտերից գոնէ մի երկուսը հանգամանօրէն, մենք դա էլ կը համարէինք դրական արդիւնաւէտ քայլ առաջիկայ գործունէութեան համար։

Պէտք է նկատել, որ գործնական գիւղատնտեսների համար աւելի հետաքրքրական են լինում այնպիսի խնդիրներ, որոնք վերաբերում են իրանց անմիջական պարապմունքներին։ Այդպիսի խնդիրներից համագումարի ծրագրի մէջ նշանակված է գինեգործական ներկայ ճգնաժամի պատճառների պարզաբանութեան խնդիրը։ Այդ խնդրի քննութեամբ շահագրգռված են գինեգործներ և գինեվաճառներ, որոնց թիւը փոքր չէ մեր երկրում և որոնց պարապմունքը ապրուստի միջոց է տալիս ամբողջ շրջաններին։

Եթէ իբրև նմուշ համագումարը կարող լինի լուրջ կերպով քննել գինեգործական ճգնաժամի խնդիրը և ասել հեղինակաւոր խօսք, նա վստահութիւն կը ներշնչէ գիւղատնտեսներին դէպի ժողովի զբաղմունքները և ապագայում կը նպաստէ այդպիսի համագումարներ կազմելուն և երկրի աւելի ևս խոշոր ու էական խնդիրների ուսումնասիրութեան և մշակութեան։

Ցանկալի է, որ մեր գիւղատնտեսութեան զարգացման գործով հետաքրքրվող և շահագրգռված անձեր աշխատեն արդիւնաւէտ դարձնելու առաջիկայ համագումարը, որպէսզի մի աջող նախաբան արված լինի առաջիկայ գիւղատնտեսական դեկավարութեան համար։

Ս. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թաւրիզ, 14 նոյեմբերի

Ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, յեղափոխականները առանց դիմադրութեան հանդիպելու գրաւեցին Խօյը, ուր նոյեմբերի 12-ին մտել են կրկին 500 զինվածներ։ («Հ. Գ.»)

Թաւրիզ, 14 նոյեմբերի

Յեղափոխականները Բինաբում ջարդվեցին։ 80 հոգուց ազատվեցին միայն 12-ը։ («Հ. Գ.»)

Լօնդօն, 14 նոյեմբերի

Համայնքների պալատ։ Պատասխանելով Դիլլօնի հարցապնդման—յայտնի՞ է, արդեօք կառավարութեանը ներկայումս Պարսկաստանին խոստացված սահմանադրութեան բնաւորութիւնը,—Գրէյը յայտնեց, որ այդ բնաւորութիւնը նրան յայտնի չէ։

Բանւորական կուսակցութեան անդամ Օգրէդին հարցրեց—հրատարակվելո՞ւ են, արդեօք, այն առաջադրութիւնների փաստաթղթերը, որ արվել են շահին սահմանադրութեան հարցի նկատմամբ։

Գրէյը պատասխանեց, որ ժամանակ առ ժամանակ առաջադրութիւններ արվեցին այդ հարցի վերաբերութեամբ։ Պարզ է, որ Պարսկաստանին վերաբերող փաստաթղթերը կարող էին հրատարակվել, սակայն նրանց բովանդակութիւնը թերևս նիւթ տար շահի և նրա մինիստրների գործունէութեան մէջլիսի գործելակերպի մասին ծայրայեղ անբարեյոյս կօմմենտարիաներ անելու։

«Ես հաւատացած եմ,—ասաց Գրէյ,—որ այդ փաստաթղթերի բովանդակութիւնը հաճելի չի լինի Պարսկաստանի և ոչ մի կուսակցութեան համար։ Չեմ կարծում, թէ փաստաթղթերի հրատարակութիւնը Պարսկաստանի համար օգտաւէտ լինի»։

Պատասխանելով յետագայ հարցապնդումներին, Գրէյը պատասխանեց, որ Անգլիան և Ռուսաստանը վճռել են շահին միացեալ առաջադրութիւններ անել և ստիպել նրան՝ կատարելու մէջլիս գումարելու մասին իր արած խոստումները. սակայն Գրէյը մի փոքր կասկածում էր այդ քայլի խելացիութեանը, որովհետև դրանով գուցէ կը նշանակէր խախտել այն սկզբունքը, որ Անգլիան և Ռուսաստանը որոշել են իրանց համաձայնութեան հիմքում, այսինքն չը միջամտել բոլորովին Պարսկաստանի ներքին գործերին։ Միւս կողմից Պարսկաստանի երկարատև անկարգութիւնները աւելի մեծ վտանգ էին սպառնում, քանի որ նրանք կարող էին առաջ բերել այս կամ այն պետութեան միջամտութիւնը։ («Հ. Գ.»)

Պարիզ, 14 նոյեմբերի

Պատգամաւորների ժողովում Դէշանէլ ներկայացրեց զեկուցում Բալկանների վրա տեղի ունեցած դէպքերի մասին Բօսնիան և Հերցեգովինան միացնելու և Բօլգարիայի անկախութիւնը հրատարակելու օրից։ Զեկուցանողը յայտնեց. «Ֆրանսիան շահագրգռված է Թիւրքիայի հողային անձեռնմխելիութեան և անկախութեան մէջ, որի բարօրութիւնը կախում ունի երիտասարդ-թիւրքերի ռէժիմից, դէպի որը Ֆրանսիան բարեացակամ է (հաւանութիւններ)։ Մենք բարի յարաբերութիւններ ենք պահպանում Աւստրո-Ունգարիայի հետ, որովհետև այդ պետութիւնը չափաւորող ազդեցութիւն ունի երեքպետեան դաշնակցութեան վրա, սակայն մենք չենք կարող աչքաթող անել սերբերի և չերնոգօրցիների շահերը։ Աւստրո-Ունգարիան միացրեց Բօսնիան հակառակ Բերլինի դաշնագրի, որը ոչ մի կերպ չէր կարող փոխվել առանց ստորագրող բոլոր պետութիւնների համաձայնութեան։ Բալկանեան ժողովուրդները իրանց կողմն ունեն Ռուսաստանը, Անգլիան և Իտալիան։ Ֆրանսիան որպէս անցեալում, նոյնպէս և այժմ պաշտպանում էր խաղաղութեան գործը։ Եթէ Ֆրանսիան այսուհետև պարտաւոր է պաշտպանել խաղաղութիւնը, անհրաժեշտ է, որ համաձայնութիւն կայանայ Աւստրո-Ունգարիայի քաղաքականութեան և Եւրոպայի ցանկութիւնների միջև»։ Ապա Դէշանէլ ուրախութիւն յայտնեց համաձայնութեան առթիւ միջնորդ դատարանի մասին Գերմանիայի և Ֆրանսիայի միջև և վերջը մաղթանք արեց, որ Ֆրանսիայի անհրաժեշտ է շատ զօրեղ հաւաքել (միաբան հաւանութիւն)։

Սօցիալիստ Պրէսանսէ յայտնեց ռուս-ֆրանսիական համաձայնութեան առթիւ, որ, ինչպէս ինքն իմացել է արտաքին գործերի նախկին մինիստրներից մէկից, համաձայնութիւնը հիմնված է այն բանի վրա, թէ պէտք է վերջնականապէս ընդունել Եւրոպայի հողային status quo-ն, նոյնպէս պէտք է վերջնականապէս ընդունել Ֆրանկֆուրտի խաղաղութիւնը։ Հռետորը երկար խօսեց պատերազմի դէմ, մատնացոյց անելով որ պրօլետարիատի մէջ նկատելի է բացառապէս հակա-միլիտարիական տրամադրութիւն։ Ժօրէսը հակառակ անուանեց կառավարութեան քաղաքականութիւնը մարօկկեան հարցում և վերջը առաջարկեց կառավարութեանը խորհուրդ տալ Ռուսաստանին աւելի անշահասիրութիւն ցոյց տալ Պարսկաստանի վերաբերմամբ։

Պիշօն, պատասխանելով Ժօրէսին, յայտնեց, որ Ֆրանսիայի քաղաքականութիւնը ոչ մի վայրկեան տատանվող և հակառակ չէ եղել, ընդհակառակն, ցոյց տուեց կատարեալ միաբանութիւն։ Ապա Պիշօնը կառավարութեան անունից մի ընդարձակ բացատրութիւն կարդաց գործերի դրութեան մասին Բալկանների վրա։ Այդ բացատրութեան մէջ ի միջի այլոց ասված է. «Յեղափոխութեան հէնց սկզբից Թիւրքիայում կառավարութիւնը ողջունեց օսմանեան կառավարութեանը և վստահութիւն յայտնեց նոր ռէժիմին» (հաւանութիւն)։

Ապա մտասին յիշվում են դէպքերը Բալկաններում և յայտարարվում է, որ Ֆրանսիան ստիպված եղաւ միջամտել գործերի մէջ մեր շահագրգռված պետութիւնների դրդմամբ, մանաւանդ իշխան Ֆերդինանդի խնդրեքով։ Նոյն ուղղութեամբ էր գործում Իտալիան, այն է՝ միջազգային կօնֆերէնցիա գումարելու միջով, որը պէտք է կանոնաւորէր բոլոր հարցերը։ Ֆրանսիան շահագրգռված է նրանում, որ ազատ կերպով զարգանայ երիտասարդ Թիւրքիան և հոգ է տանում միայն խաղաղութիւնը պահպանելու մասին Եւրոպայում։ Ֆրանսիան չէր խառնում Թիւրքիայի գործերը ուրիշ որևէ պետութեան գործերի հետ (հաւանութիւն)։ Ֆրանսիան այդ միջով առաջադրութիւններ արեց Վիէննայում, Կ. Պոլսում, Սօֆիայում և Բերլինում և կաշխատէ, որ Սերբիայի շահերը ի նկատի առնվեն, և ամեն ջանք գործ կը դնէ արգելելու խաղաղութեան խախտումը (հաւանութիւն)։ Կառավարութիւնը յոյս ունի, որ չորս հովանաւորող պետութիւններին կաջողվի կարգի դնել վիճելի հարցը Թիւրքիայի և Յունաստանի միջև։ Ոչ ոք չէ կարող կասկածել Ֆրանսիային, ճանաչելով նրա գործելակերպը, որովհետև նա իր համար ոչ մի շահ չէ որոնում։ (Աղմկալի հաւանութիւններ)։

Րիբօն հաւանութիւն տալով Պիշօնի յայտարարութիւններին, ասաց, որ ֆրանս-ռուսական համաձայնութիւնը ամենևին պատերազմ վարելու նպատակով չէ կապված, այլ Ֆրանսիայի արժանապատուութեան համար։ Ապա նա նկատեց, որ լաւ կը լինէր վերականգնել հաւասարակշռութիւնը, որպէս զի խաղաղութիւնը կախված լինէր արդէն միայն մեր սեփական կամքից։

Րիբօյի կարծիքով, ֆրանս-ռուսական համաձայնութեան մասին Պրէսանսէի յայտնած կարծիքը, այն է՝ որ իբր թէ Ֆրանսիան ստիպված եղաւ վերջնականապէս հրաժարվել Էլզաս-Լօտարինգիայից, ճիշտ չէ։ Ալէքսանդր կայսրը խիստ մեծահոգի էր, որ դրա նման պահանջ անէր մեզնից։ Պիշօնի արած յայտարարութիւնից յետոյ, թէ Ֆրանսիայի և Անգլիայի փոխադարձ համաձայնութիւնից յետոյ Սէն-Պիէռում և Միկէլօնում ծագած հարցերի մասին յոյս կայ համաձայնութեան գալ, պատգամաւորների ժողովը ընդունեց արտաքին գործերի մինիստրութեան բիւջէտը։ («Հ. Գ.»)

«Нов. Вр.»-ում Մենշիկօվը նախատեսում է այժմվանից պարսկա-թիւրքական մի նոր ապստամբութիւն, որոնք կը միանան ընդդէմ ընդհանուր թշնամու—Ռուսաստան—ին և կը հանդիպեն Կովկասում, ուր ապստամբութիւնը վաղուց արդէն պատրաստ է երևան գալ, իրանց պատրաստի դաշնակցին։ («Кс.»)

Թէհրան, 13 նոյեմբերի

Թաւրիզի սահմանադրականները ժողովրդական ժամանակաւոր վարչութիւններ են հաստատել Մարանդում, Մարաղայում, Սալմաստում։ Սպահանում և Համադանում անկարգութիւններ են սկսվել։ («Кс.»)

Լօնդօն, 14 նոյեմբերի

Համայնքների պալատում ժողովրդական կրթութեան բիլլը ընդունվեց երկրորդ ընթերցումով 323 ձայնով ընդդէմ 157-ի։ («Հ. Գ.»)

Հռոմ, 14 նոյեմբերի

Բոլոր լրագիրները, ի թիւս որոնց սօցիալիստների «Ավանտի» օրգանը, խիստ կերպով պարսաւում են ուսանողներին՝ դեսպանատների առաջ արած ցոյցերի համար և յայտնում են, որ անհրաժեշտ է յարգել դեսպանատների անձեռնմխելիութիւնը։ («Հ. Գ.»)

Լօնդօն, 10 նոյեմբերի

Անգլիական լրագիրների թղթակիցները, այցելելով սերբիական սահմանագլխին մօտիկ բանակ դրած աւստրիական զօրաբանակները, հաղորդում են աւստրիական օֆիցերների սնապարծութեան և ինքնավստահութեան մասին, նոյնպէս և այն արհամարհական կարծիքների մասին, որպիսիք նրանք յայտնում են Ռուսաստանի զինուորական կարողութեան և ույժի վերաբերմամբ։ («Р. Сл.»)

Վիէննա, 14 նոյեմբերի

Թիւրքական հաւատարմատար Հիքմէտ-բէյը, որ խօսակցութիւն ունեցաւ նոյեմբերի 11-ին բարօն Էրենտալի հետ, իսկ երէկ արտաքին գործերի մինիստրութեան դեպարտամենտի վերատեսուչ Գալլէնի հետ, «Neue Freie Presse»-ի թղթակցին յայտնեց, որ օսմանեան կառավարութիւնը միանգամայն տրամադիր է լօյալ և խաղաղասիրական յարաբերութիւններ պահպանել Աւստրո-Ունգարիայի հետ և պատրաստ է բօյկօտը թուլացնելու նպատակով ամեն հնարաւոր բան անել օրէնքի սահմաններում։

Հիքմէտ-բէյի ասելով, վերին աստիճանի ցանկալի է, որ Աւստրո-Ունգարիան և Թիւրքիան համաձայնութեան գան կօնֆերէնցիայի և այն հարցերի վերաբերութեամբ, որոնք քննվելու են նրա մէջ։

Լրագրի ասելով, Հիքմէտ-բէյը, շարունակելով, յայտնել է, որ այն կօմպենսացիաների հարցի վերաբերութեամբ, որպիսիները ցանկանում են Սերբիան և Չերնոգորիան, տարաձայնութիւններ չը կան թիւրքական կառավարութեան և Աւստրո-Ունգարիայի միջև։ («Հ. Գ.»)

Վիէննա, 14 նոյեմբերի

Առաւօտեան աւստրիական ազնուականութեան կողմից Ֆրանց-Յօզէֆին ողջունեց մի պատգամաւորութիւն, որ բաղկացած էր իշխանական տների, հնաւուրց ազնուականութեան, պաշտօնեաների և զինուորական արիստոկրատիայի 700 ներկայացուցիչներից։

Իշխան Ֆերդինանդ Լօբկօվիչը ճառ արտասանեց, որով մատնանշեց, որ ազնուականութեան գլխաւոր ժառանգութիւն հանդիսանում է միապետական սկզբունքի պաշտպանութիւնը։

Պատասխանելով, կայսրն ասաց, որ առանձին ուրախութեամբ նա ողջունում է այն գնդապետների և պետական գործիչների յաջորդներին, որոնք կայսերական տան հետ օգնեցին պետութեան ամրապնդման գործին։

(«Հ. Գ.»)

Կ. Պոլիս, 10 նոյեմբերի

Երիտասարդ-թիւրքերի Սալօնիկի կօմիտէտը շրջաբերականներ է ուղարկել զանազան տեղերի իր 34

…բաժանմունքներին, խնդրելով ուղարկել այն մարդկանց ցուցակը, որոնք կը կամենային պատերազմի դէպքում կամաւորներ մտնել, և նրանց, որոնք պատրաստ կը լինէին պատերազմի դէպքում դրամական նուիրաբերութիւններ անել։ («Р. С.»)

—

Սօֆիա, 10 նոյեմբերի

Թիւրքաց կառավարութիւնը կարգադրել է 11% տուրք նշանակել բուլղարական այն ապրանքների վրա, որոնք ուղարկվում են բուլղարական անկախ թագաւորութեան վկայականներով։ Առևտրականների մէջ իրարանցումն է տիրում. այդ կարգադրութիւնը համարում են ռեպրեսսիա, որը բուլղարական առևտրի համար մեծ հարուած է։ («Р. С.»)

—

Բէլգրադ, 14 նոյեմբերի

Սերբիական «Press Bureau»-ն հաղորդում է, որ օտարազգի լրագրների այն տեղեկութիւնը՝ թէ շուտով Սերբիայում մինիստրական ճգնաժամ կը լինի, անհիմն է։ («Հ. Գ.»)

—

Վլադիվօստօկ, 10 նոյեմբերի

Մանջուրիայում վերջին ժամանակներս տեղի են ունեցել մի քանի յանդուգն և վիրաւորական դէպքեր ռուսների նկատմամբ չինական ոստիկանութեան և զօրքի օֆիցերների կողմից։ Պարտամուրհակների վճարման ժամանակը անցկացնելու համար ռուսների կալանաւորումները և օֆիցերների կողմից սուր մերկացնելը ռուսաց կառավարութեան ներկայացուցիչների դէմ, վերջիններիս նկատողութեան դէպքում, արդէն քաղաքացիական իրաւունք են սկսում վայելել։ «Приамурье» լրագիրը նկատում է, որ չինացիները այդպէս գործում են Պեկինից ստացված հրահանգների համաձայն։ Եթէ այդպէս շարունակվելու լինի ապագայում ևս, այն ժամանակ ռուսական ընկած վարկից այլ ևս ոչինչ չի մնայ։ («Р. С.»)

—

Պետերբուրգ, 13 նոյեմբերի

Օպպօզիցիան վրդովված է այն միութեամբ, որ կայացրել է լեհական կօլօն կենտրոնի կուսակցութեան հետ։

Ներքին գործերի մինիստրութիւնը Կրուշեվանին նշանակել է 10,000 ռուբլի նպաստ։

Գիւղացի պատգամաւորները մի յայտարարութիւն են ներկայացրել Պետական Դումայի նախագահին, ուր ասում են, որ ծանր զգացմունքով համոզվեցին, որ գիւղացիների վիճակը բարելաւելու բոլոր փորձերը Դումայում անհամակրութեան են հանդիպում։

Մամուլի համար կազմված նոր օրինագծով տուգանքները աւելացվում են մինչև 10,000 ռուբլի և միևնոյն ժամանակ խմբագրի հետ միասին պատասխանատուութիւն է սահմանվում նաև հրատարակչի ու տպարանների համար։ («Б.» և «Кс.»)

—

Լօնդօն, 13 նոյեմբերի

Շանխայից հաղորդում են, որ նոր կայսրի հրովարտակում ոչ մի խօսք չէ ասված սահմանադրութեան մասին։ Սուգը ամբողջ Չինաստանում շարունակվելու է երեք տարի։ Այդ ամբողջ ժամանակի ընթացքում թատրոնները պէտք է փակված լինեն։ Դերասանները մատնվել են սնանկութեան և սովամահութեան։ Մասսայական անձնասպանութիւններ են տեղի ունենում նրանց շարքերում։ Գնդակի հարուածով վերջ տուեց իր կեանքին Չինաստանի ամենալաւ դերասանուհիներից մէկը։

Հիւսիսային Չինաստանում խլրտումները սաստկանում են։ («Кс.»)

—

Բէլգրադ, 13 նոյեմբերի

Նովօ-Բազարի սանջակից հաղորդում են, որ աւազակային խմբերի երեք պարագլուխ արնաուտներ, աւստրիացիների դրդմամբ, փորձեցին անկարգութիւններ առաջ բերել Հին-Սերբիայում։ Վրա հասան զօրքերը։ Արնաուտները իրանց խմբերով ամրացան բերդում և դիմադրեցին զինուորներին գնդակաձգութեամբ։ Զինուորները կրակում էին թնդանօթներից։ 90 արնաուտներ սպանված են։ («Кс.»)

ՌՈՒՍԱՑ ԴԻՊԼՈՄԱՏԻԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒՄ

Պետերբուրգի դիպլօմատիական շրջաններում մեծ անհանգստութեամբ են հետևում Պարսկաստանում տեղի ունեցող անցքերին։

Արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ ստացված տեղեկութիւնները լուրջ երկիւղ են ներշնչում մեր արտաքին քաղաքականութեան ղեկավարներին։

Շահը, ռէակցիօներների օգնութեան վրա յենվելով, վերջնականապէս ոչնչացնում է սահմանադրութիւնը։ Խօսում են, որ Լեախօվի դրութիւնը խախտվում է հետզհետէ շնորհիւ այն հանգամանքի, որ Պետերբուրգում այլ ևս աջակցութիւն չէ գտնում։ Իսկ նրան չաջակցելը բացատրվում է նրանով, որ Լօնդօնում թշնամական վերաբերմունք է տիրում դէպի Լեախօվը։ Շատ հաւանական է, որ մօտ ժամանակներս Լեախօվը յետ կը կանչվի, որովհետև ռուսաց արտաքին քաղաքականութեան ղեկավարները խուսափում են նախ և առաջ որևէ անախորժութիւն ունենալ Անգլիայի հետ, որի հասարակական կարծիքը ամբողջովին պարսկական սահմանադրականների կողմն է։ («Р. С.»)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

—

Թաւրիզ, 10 նոյեմբերի

Սուջայի-Նիզամի որջը՝ մեծ յաւահոգութիւն պատճառող Մարանդը ընկճվեց վերջապէս, անցաւ սահմանադրականների ձեռքը, իսկ յիշեալի որդին իր մի բուռն մնացած ձիաւորներով փախաւ Մակու. ահա տարածված լուրը, որը կասկածից դուրս է։ Այսպիսով Թաւրիզ-Ջուլֆա գիծը մաքրվում է բոլորովին միապետականներից և սահմանադրականները աշխատում են այդ ճանապարհի երթևեկութիւնը և ապահովութիւնը կանոնաւորել։

Մարաղան, Բինաբը և Սալմաստը նոյնպէս անցել են սահմանադրականների կողմը։ Անհաւատալի է թւում, որ այսպիսի հանգամանքներում Էյն-ուդ-Դօվլէն զինուորութեամբ փորձի քաղաք մտնել։ Սահմանադրականներն էլ չեն ուզում իրար արիւնհեղութեան պատճառ դառնալ—յարձակվել ու դուրս քշել յիշեալին քաղաքի կամ Ատրպատականի սահմաններից, ևս առաւել, որ նրա գոյութիւնը ներկայումս ոչ մի վտանգ չէ սպառնում քաղաքին և դժուար թէ կարողանայ այսուհետև կենսական մթերքների ներմուծման արգելք դառնալ։

Ռուսների սահման անցնելը, ներկայ հանգամանքները նկատի առնելով, անհաւատալի է թւում, թէպէտ բանակը Արաքսի ռուսական ափին ուժեղանում է։ Այն շարժումները, որոնք մի քանի ամիս առաջ կարող էին որպէս իրաւական հիմունքներ ծառայել ռուսների միջամտութեան կամ Ատրպատական մտնելուն, ներկայումս բնականաբար ոչ բոլորովին վերացած, բայց բաւականին թուլացած և նոսրացած կարելի է համարել։

Վերջին ամիսների շարժումները փաստեցին այն, որ Թեհրանի կառավարութիւնը անկարող է ճնշել Թաւրիզի յեղափոխութիւնը. հետևաբար հին ռէժիմի վերակենդանութիւնը անկարելի պիտի համարել։ Իսկ Թեհրանում Պարսկաստանի զանազան վայրերից ստացված հեռագրերը, որոնք իբր պնդում են հակառակ սահմանադրութեան, Էմիր-Բահադուրի ուղեղի ամիսներ առաջ մտածած դաւերն են, որոնցով անմիտ դիպլօմատը, որ ծանօթ չէ պատմութեան, բնաշրջման օրէնքին, իր կատարեալ ապիկարութեան շնորհիւ, կարծում է կարելի կը լինի ընդ միշտ խեղդել իրանց խանձարուրում զարթնումի սաղմերը…

Ռուս-անգլիական ճնշումները գուցէ կարողանան շահի կառավարութեանը յարգել տալ իր խօսքը, իր երդումը և հասկացնել նրան, որ այլ ևս անհնար է մի բազմամիլիօն ժողովրդի առանց օրէնքի, առանց ազատագրական սկզբունքների կառավարել. հին ռէժիմի վերակենդանութեան ցնորքը պիտի աներևութացնել շահի երևակայութիւնից. սրանք հնարաւոր են միայն, եթէ դաշնադիր պետութիւնները գործնական քայլեր անելու ցանկութիւն ունենան, այլապէս Պարսկաստանը երկար կը տարուբերվի անորոշութեան ովկիանոսում և աւելի կը քայքայվի գժբաղդ երկիրը, որովհետև բռնակալական քայլերը անդուսպ են, իրանց խորտակմամբ կուզեն աւերակը խորտակված տեսնել, իրանց թշնամիներին մի ամայացած, թշուառ և աղքատ երկիր յանձնել։ Բռնակալութեան օրհասական հզօրագոյն կռիւը առիթ է տալիս ընդդիմադիր բանակին վայրկեան առ վայրկեան հզօրանալու։ «Հպատակների հաւատարմութիւնը դէպի շահը այն ժամանակ անկեղծ կարող է լինել, երբ վերջինս նրանց կեանքի, գոյքի և պատւի ապահովութիւնը անձեռնմխելի դարձնէ»—ահա այս համոզմամբ և յայտարարութեամբ էր առաջին անգամ գահ բարձրանում մեծանուն պատրիարքը Պօլսում պատմական արիւնաթաթաւ օրերում, որի համար դատափետվում է նա, որովհետև դիպլօմատը իրաւունք չունի անկեղծօրէն զգացածը և ճշմարտութիւնը արտայայտելու… Բայց մենք ոչ որպէս մի դիպլօմատ, այլ մի աննշան թղթակից, որին իրաւունք է տրված ճշմարտութիւնը խօսելու, թոյլ ենք տալի մեզ կրկնելու վերոգրեալ իմաստալից ճշմարտութիւնը՝ ասելով այո՛, քանի որ մի կառավարութիւն անմեղ, խաղաղ ժողովրդի կեանքին, գոյքին և պատւին ինքը իր ձեռքերով ձեռնամուխ կը լինի, այլևս իրաւունք չունի նա իր հպատակներից հաւատարմութիւն պահանջելու…

Իբօ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՄԱՌՈՒԹԵԱՄԲ ՄՈՌԱՆՈՒՄ ԵՆՔ ՆՐԱՆ

—

Այսօր, վաղը մեր ամենանշանաւոր և ամենատաղանդաւոր հայ կնոջ՝ տ. Սիրանոյշի երեսունհինգ ամեայ յօբելեանն է, բայց ուշի ուշով նայենք մեր շուրջը, հրապարակը, շնչենք հայկական մթնոլորտով և ինչ կը տեսնենք։

Կը տեսնենք կատարեալ մոռացութիւն մի հսկայ հայ գործչի, մի խոշոր հայ տաղանդի, որը այսօր հայ կնոջ անունն, նոյնիսկ օտարների առաջ, փառաւոր դափնի է մատուցանում։

Տիկ. Սիրանոյշ. որքան փոթորկալից յուզումներ և սքանչելի երազանքներ է զարթեցնում այդ դիւթիչ անունը, որը ապշեցուցիչ յամառութեամբ 35 տարիներ շարունակ տքնել է չը մոռանալ այն ժողովրդին, որը այսօր վրդովեցուցիչ լռութեամբ մի անգամ էլ գալիս է ապացուցանելու, որ կուլտուրական տարր, կուլտուրական խաւ՝ շերտ ունենալուց իր դարերով յոգնած կրծքում՝ հեռու է։

Ո՛չ, հայ ժողովուրդը իրաւունք չունի մոռանալու նրա անունը։

Բայց միւս կողմից կօշմարի նման մէկը միւսի ետևից՝ սարսափեցնող ուրուականների նման՝ գալիս են աչքիս առաջը դեռ երէկվայ մեր անտարբերութեան թարմ նմուշները։

Ահա Էջմիածնի խցերի բորբոսնած պատերի տակ ծերունի Հայկունու դիակը, որը երկար տարիներ շարունակ հաւաքել է մեր ցիր ու ցան գանձերը՝ ժողովրդական բանաւոր գրականութիւնը. նրա ետևից գալիս է հիւծված, դալկացած մի դէմք էլ՝ Ս. Թառյեանը, որը հնդկական սովեալների նման ոսկրոտ ձեռներով, կարծես, ողորմութիւն, օգնութիւն է հայցում մեզանից. դա նոյնպէս ամբողջ իր կեանքը հայ ժողովրդի առաջադիմութեան համար սպառած, հիւծած մի ուրուական է։

Եւ այդ ուրուականները և այդ մեր քար անտարբերութիւնը մեզ յուսահատեցնելու չափ ցաւ են պատճառում, որ մեր նշանաւոր հայ կինն էլ նոյն ուրուականների շարքին ենք ուզում մտցնել…

Զարմանալի է. իսկական տաղանդները, իսկական ժողովրդի բարեկամները և տասնեակ տարիներ ջանք ու քրտինք թափող մեր մշակները բորբոսնած պատերի տակ են մեռնում, իսկ յետոյ, երբ այլ ևս չը կայ նոյն շունչը, մենք կոկորդիլոսի արցունքներ ենք թափում, շատ անգամ կամենում ենք արձաններով շպարել մեր թմրած և անբարեխիղճ խիղճը։

«Заднимъ умомъ крѣпокъ», «Գնա մեռիր, արի սիրեմ». այս ասացուածքները գեղեցիկ խարակտերիստիկան են կազմում մեր հայկական հոգեբանութեան։

Ժամանակ է, կարծեմ, պատսպարել, փայփայել, խնամել, օգնել և որքան հնարաւոր է շրջապատել անկարիք, անհոգ և ամոքիչ կեանքով մեր գրական, գեղարուեստական մշակներին, որ նրանք չը թուլանան, չը սպառվեն և աւելի եռանդ և ձգտում ներշնչեն նորերի մէջ, հրապարակ նետվեն նոր և թարմ տաղանդներ, իսկ այսպիսի պայմաններում ո՞ր գիժը կը համարձակվի, եթէ միայն անսահման չը թելադրէ սէրը՝ իր տաղանդը ու շնորհքը տալ այն ժողովրդին, որը չը գիտէ գնահատել իր վաստակաւոր մշակներին և տաղանդներին։

Բայց չեմ ուզում բոլորովին ուրացողի անունը վաստակել, չեմ ցանկանում չը յիշատակել և այն, որ հայ գրական և գեղարուեստական մշակները և՛ վարձատրվել են, բայց վարձատրվել են նրանք, որոնք ունեցել են поддержка, протекція (զարմանալի է, նոյն իսկ այդ դէպքումն էլ հարկաւոր է ունել протекція), իսկ նա, ով չունի այդ протекція-ն, զուրկ է մնում ամենայն իրաւամբ իր վաստակած վարձից։

Տ. Սիրանոյշն ունի բազմաթիւ բարեկամներ—յարգողներ, ունի և շատ բազմաթիւ նախանձոտ ոչ-բարեկամներ, և այսօր, եթէ նրա յօբելեանը 15 զոյգ եզներով է առաջ քաշվում, մեծ մասամբ պարտական է նրանով, որ կան բազմաթիւ չկամ միկրոբներ նրա անմահ դափնիների շուրջը, որոնք շարունակ պոկոտում են այն տերևները, որոնցով զարդարել է նրա գլուխը հայ ժողովուրդը։

Կարծում եմ, հաւատում եմ, որ այն ժողովուրդը, որը ոլորն ոլորն արտասուքներով և փշոտ սրտով է հեռացել հայ թատրոնից, զգացված է տ. Սիրանոյշի աննման խաղով, այսօր չի զլանայ ուժեղ և բուռն թափով արձագանք տալ մի յօբելեանի, որը հայ բեմի փառաւոր յաղթանակն է—տօնն է…

Յակովբ Գինջեան

Ծուրդուդ գիւղ, 10 նոյեմբերի

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱՅԻ ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՕՊՊՕԶԻՑԻԱՆ

—

Նոյեմբերի 8-ին, աւագների խորհուրդը քննութեան է ենթարկել Դումայի աշխատանքները դասաւորելու խնդիրը։ Մեծ վիճաբանութեան տեղիք է տուել Դումայի նախաձեռնութեան կարգով անդամների կողմից Պետական Դումային ներկայացված օրինագծերը քննութեան ենթարկելու խնդիրը։ Գուչկովը Դումայի մեծամասնութեան անունից ցանկութիւն է յայտնել, որպէսզի Դումայի անդամների ներկայացրած օրինագծերը, որոնց քննութիւնը երկար վիճաբանութեան տեղիք կը տայ, ուղղութեան համար, յետաձգվեն, որովհետև «խօսակցութիւնները» շատ ժամանակ են խլում Դումայից, և վերջինս հնարաւորութիւն չէ ունենում բեղմնաւոր աշխատանք կատարելու։

Այդ առաջարկի դէմ կտրական կերպով բողոքել է պատգամաւոր Շինգարեվը (կադէտ), յայտնելով որ եթէ Դումայի մեծամասնութիւնը այդօրինակ գործելակերպի հետևի, դրանով էլ կը խլի Դումայից այն իրաւունքը, որ նրան վերապահված է օրէնքով, այն է՝ օրինագծեր առաջարկել Դումայի նախաձեռնութեան կարգով։

Կրուպենսկին նկատել է, որ իրերի դրութեան տէրը Դումայում հանդիսանում է նրա մեծամասնութիւնը, և որ նա կարող է անել այն ամենը, ինչ որ կը գտնէ լաւ գործի համար։

Գուչկովի ու Կրուպենսկու այդ տեսակէտի դէմ բողոքել է Պետական Դումայի նախագահ Ն. Ա. Խոմեակովը, յայտնելով որ ինքը ստրուկ չէ մեծամասնութեան և թէ ինքը գտնում է, որ անհրաժեշտ է անաչառութիւն պահպանել, ուստի չէ կարող դուրս հանել քննութիւնից այն հարցերը, որ զարթեցնում է օպպօզիցիան։

Այն ժամանակ Գուչկովը յայտարարել է, որ այդ դէպքում մեծամասնութիւնը կաշխատի օրինագծերը դուրս հանել ցանկից Դումայի նախապատրաստական նիստում, երբ որ որոշվելիս լինի նրանց քննութեան ենթարկելու հարցը։

Վերջ ի վերջոյ վճռվել է մօտիկ ապագայում քննութեան դնել Պետական Դումայի անդամների ներկայացրած այն օրինագծերը, որոնք մեծ վիճաբանութիւնների տեղիք չեն տալ։ Այդպիսիների թիւը հասնում է 25-ի. նրանք աննշան բաներ են, իսկ 17-ը, մեծամասնութեան կարծիքով, մեծ վիճաբանութիւններ պիտի առաջացնեն, ուստի և որոշված է յետաձգել նրանց անորոշ ժամանակով. այդպիսիների թւին են պատկանում մահվան պատիժը վերացնելու, հող չունեցողներին հող տալու և այլ օրինագծերը։ Վճռված է տերրօրի հարցը քննութեան ենթարկել։ Ժողովրդական կրթութեան օրինագիծը ևս համարվում է անյետաձգելի։ Ցանկալի է համարված քննութեան ենթարկել նաև բանւորների ապահովագրութեան ու նորմալ հանգստի օրինագիծը։

Ապա շօշափվել է հարցապնդումների խնդիրը։ Շինգարեվը յայտնել է, որ հարցապնդումների մասնաժողովը ինչ-ինչ պատճառներով թթու է դնում այդ բոլոր հարցապնդումները։ Վճռված է շաբաթական մի նիստ յատկացնել դրանց քննութեան։

Վերջում սուր հակաճառութիւնների տեղիք է տուել վիճաբանութիւնները կանոնաւորելու խնդիրը։

Գուչկովը այն միտքն է յայտնել, որ Դումայի մեծամասնութիւնը ներկայ դէպքում դեսպօտական վարմունք պիտի ցոյց տայ։

Շինգարեվը նկատել է, որ եթէ Դումայի մեծամասնութիւնը ցանկալի է համարում դեսպօտաբար գործելու, այդ դէպքում բոլորովին հարկ չը կար խորհրդակցութեան հրաւիրելու նաև օպպօզիցիայի ներկայացուցիչներին։

Աջակողմեան Մարկովը յայտնել է, որ նա համաձայն չէ վիճաբանութիւնները կրճատելուն։

Ընդհանրապէս, տրամադրութիւնը այնպէս է, որ Դումայի մեծամասնութիւնը ուզում էր ճնշում գործ դնել ամբողջ օպպօզիցիայի վրա, սակայն օպպօզիցիայի կողմը բռնեց Պետական Դումայի նախագահ Ն. Ա. Խոմեակովը։ («Р. У.»)

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՒՄ

—

Պետական Խորհրդի կենտրոնի խմբակի բոլոր անդամները մի գրութիւն են ներկայացրել խմբակի դատաստանական մասնաժողովին տեղական դատարանի հարցի մասին։ Գրութեան մէջ մատնանշվում է, որ այն բոլոր նահանգներում, ուր մտցված են զեմստվօներ, պէտք է զեմստվային գաւառապետներից խլվեն դատաստանական ֆունկցիաները և տրվեն ընտրովի հաշտարար դատաւորներին։ Վերացվում են նաև վօլօստնօյ դատարանները։ Դատաւորի պաշտօնի համար թեկնածուներ կարող են լինել թէև ոչ բուն տեղական բնակիչներից էլ, բայց գոնէ այնպիսիները, որոնք մի քանի տարի նոյն տեղում ապրելիս լինեն. կրթական ցենզի տեսակէտից պահանջվում է ունենալ բարձր իրաւագիտական կրթութիւն, բայց, յամենայն դէպս ոչ պակաս միջնակարգ կրթութիւնից։ Դատաւորները ընտրվում են 6 տարի ժամանակով և անփոփոխելի են։ Մասնաժողովը եկել է այն եզրակացութեան, որ հաշտարար հաստատութիւնները անհրաժեշտ է մտցնել ընդհանուր դատաստանական կազմակերպութեան մէջ։

Իր վերջին նիստում Պետական Խորհրդի առևտրա-արդիւնաբերական խմբակը քննութեան է ենթարկել առևտրական դատարանների ապագայի հարցը։ Մասնաժողովը յայտնել է, որ անհրաժեշտ է պահպանել առևտրական դատարանների գոյութիւնը։ («Р. У.»)

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

(Սեփ. թղթ.)

—

(Սաքօյի մահը)

Ղազախ, 14 նոյեմբերի

Մեռաւ սև-քարեցի Սաքօն…

Նոյեմբերի 13-ի գիշերը խօլերայից վախճանվեց քաջ մարտիկը։

Սաքօյի անակնկալ մահը մեծ վիշտ պատճառեց իր հայրենակիցներին և ծանօթներին. նա գիւղացու հարազատ զաւակ էր, ծանօթ գիւղական կեանքի անհուն և անեզր ծով դարդերին. նա գերմարդկային ջանք էր գործ դնում նրանց մխիթարելու։

80-ական թւականներում մեծ ուսուցիչ Գ. Արծրունու մասին ժողովուրդը առասպելներ էր ստեղծել. գաղափարական իդէալներով յափշտակված երիտասարդների համար Արծրունին կուռք էր դարձել, նրան պաշտում էին։ Արծրունու մագնիսական ուժը Ղազախից դէպի Թիֆլիս քաշեց նաև մեր Սաքօյին։ Սաքօն որոշ պատուէրներ ստանալուց յետոյ գնում է գործի։ Աշակերտը սրբութեամբ կատարում է ուսուցչի կտակը. կեանքի մեծագոյն մասը անցնում է գործի մէջ։ Հռչակվում են ամեն տեղ Սաքօյի քաջութիւնները, աշուղների երգերի նիւթ են դառնում։

Գալիս են հայ-թուրքական օրերը. Սաքօն իր սրատես աչքերով հսկում և պաշտպանում է ամբողջ Ղազախի գաւառի հայերին. 40 հազար հայերը նրա շնորհիւ կենդանի մնացին. եթէ նա չը լինէր, այսօր մեր գիւղերն աւերակների կոյտեր կը ներկայացնէին։

Սաքօյի մեղմ և ազնիւ խօսակցութիւնները սիրելի էին դարձել ամենքին. նա ֆանատիկոս գաղափարական էր և ոչ կուսակցական։ Սիրելի էր նաև իր հակառակորդ թուրքերին, որոնք դէպի նա վերաբերվում էին ակնածութեամբ և անուանում էին «Սարգիս փադիշահ»։

Հանգիստ քո անժամանակ գերեզման իջած ոսկորներիդ, ով քաջ հայրենակից. դու քո մարդկային պարտականութիւններդ որոշ չափով կատարեցիր. քո յիշատակիդ արձանը յաւիտենական կը լինի Ղազախ-Շամշադինի հայերի սրտում…

Մելքիսեդեկ քահ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Ուրբաթ, նոյեմբերի 14-ին, Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Ֆեօդօրօվնայի ծննդեան օրը, բացի ռուսաց զինուորական տաճարում, պատարագից յետոյ հանդիսաւոր մաղթանքներ կատարվեցին հայկական Վանքի աւագ եկեղեցում, կաթոլիկների և լիւթերականների եկեղեցիներում և հրէաների սինագոգում։

◆ Յիշեցնում ենք, որ վաղը երեկոյեան Արտիստական ընկ. թատրոնում յօգուտ Հայուհեաց Որբախնամ ընկերութեան տեղի կունենայ ներկայացում։ Լիայոյս ենք, որ հայ հասարակութիւնը կաշխատէ վաղը գնալ ներկայացմանը՝ նպաստելով այդպիսով Որբախնամ ընկերութեանը շարունակելու իր գեղեցիկ գործունէութիւնը։

◆ Այսօր, երկրագործութեան վարչութեան Կովկասի լիազօրի դիւանատանը, նշանակված է մասնագէտ գիւղատնտեսների ժողովը, քննելու, խորհրդակցելու և կազմակերպելու կովկասեան բարձրագոյն գիւղատնտեսական դասընթացքներ հաստատելու գործը։

◆ Վրաց թատրոնը վերջնականապէս պատրաստ կը լինի այս ամսի վերջերին։ Առաջին ներկայացումը կը տրվի նոյեմբերի 30-ին և կը խաղացվի «Հայրենիք» յայտնի պիէսան։

◆ Երևանում խօլերային զոհ գնաց հայ-թուրքական կռիւների հերոսներից մէկը՝ ամենքին քաջայայտ սևքարեցի Սաքօն Հանգուցեալը իր ամբողջ կեանքը նուիրեց ժողովրդական ինքնապաշտպանութեան գործին և այդ ասպարիզում մեծամեծ գործեր կատարելով, սէր և յարգանք վաստակեց բոլորի կողմից։ Դեռ կենդանի ժամանակ հայ աշուղները նրա քաջագործութիւնների գովքն էին երգում…

◆ «Кавказъ»-ում կարդում ենք. «Վլադիկավկազի երկաթուղագծի Կօնօկօվօ կայարանում, մարդատար գնացքը երբ կանգնեց, մի ինչ-որ մարդ յայտնեց կայարանի ժանդարմներին, որ III-րդ կարգի վագոններից մէկում տանում են երեք-գծանի արքունական տեսակի հրացանի լիքը փամփուշտներ։ Ժանդարմները դիտեցին ամբողջ վագոնը, բայց ոչինչ չը գտան։ Հէնց այն էր, նրանք իջնում էին վագոնից, երբ նրանցից մէկը նստարանի տակ տեսաւ զինւորներին տրվող կոլոր հացեր. բարձրացնելով նրանցից մէկը, նա լսեց որ ինչ-որ մետաղի վայր ընկնելու ձայն եկաւ։ Հացերը կտրտեցին և, ով զարմանք, նրանց մէջ գտան յիրաւի հրացանի 500 լիքը փամփուշտներ։ Բնորոշ «հացի» տէրը մնաց անյայտ»։

◆ Այսօր լրանում է Կարսի գրաւման գլխաւոր հերոսներից մէկի՝ գեներալ Ս. Ա. Ֆադեևի ծառայութեան 50-ամեակը։ Պատգամաւորները զօրամասերի կողմից յօբելեարին կը ներկայանան շնորհաւորելու համար առաւօտեան ժամը 11-ից։

◆ Այսօր կրօնա-փիլիսօփայական ընկերութեան մէջ դռնփակ տեղի կունենայ մի ժողով, ուր Կ. Լօմիձէն մի դասախօսութիւն կը կարդայ «Քրիստոնէական դօգմաները» թեմայով։

◆ Թիֆլիսի 10-րդ քաղաքամասի Գօգօլեվսկի փողոցի տնատէրերը մի խնդրագիր են ներկայացրել ոստիկանապետի անունով, որով խնդրում են ոստիկանական մի պահակատեղի ևս հաստատել Գօգօլևսկի և Բատալբէկովսկայա փողոցների անկիւնում, որի ծախսը իրանք կը հոգան։

◆ Թիֆլիսի ոստիկանապետի պաշտօնում, ինչպէս կարդում ենք տեղական ռուս թերթերում, նշանակւում է Թիֆլիսի պահնորդական բաժնի նախկին պետ գնդապետ Զասիպկինը։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային ախտահանիչ կամերայում քաղաքային վարչութիւնը հաստատել է ֆելդշէրների հերթապահութիւն ամեն օր առաւօտեան ժամը 8-ից մինչև երեկոյեան ժամը 5-ը։

◆ Երկու տարի առաջ դադարեց «Վրաց էքզարխութեան հոգևոր ամսագիրը»։ Ներկայումս վրաց թեմի քահանաները, համաձայն 1907 թ. դեկտեմբերի հոգևորականութեան համագումարի որոշման և սինօդական գրասենեակի թոյլտւութեամբ, ժողովում են 5-ական րուբլի իւրաքանչիւր ծխական եկեղեցուց։ Ամսաթերթը մտադրութիւն կայ լոյս ընծայել 1909 թ. յունվարից։

◆ Հոկտեմբեր ամսվայ ընթացքում Թիֆլիսի քաղաքային սպանդանոցում մորթվել է 8148 գլուխ խոշոր տաւար, 342 հատ հորթ, 934 խոզ, 18578 ոչխար։

◆ Գիւղատնտես Տարատինովը մեկնեց Թուրքեստան՝ այնտեղի գիւղատնտեսական հիմնարկութիւնների գործերը վերստուգելու համար։

◆ Վաղը, երկուշաբթի, Թիֆլիսի քաղաքային դուման քննելու է 14 գործեր։

◆ Մի աշակերտ, որ Թիֆլիսի նկարչական դպրոցի վերջին կուրսումն է, սաստիկ չունևորութեան պատճառով այլևս շարունակելու հնարաւորութիւն չունի և կարօտ է բարեմիտ անձնաւորութեանց դրամական աջակցութեան։ Հասցէն՝ «Մշակի» խմբագրատուն։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային սանիտարական-բժշկական մարմնի տեղեկութիւնների համաձայն քաղաքում խօլերան դադարել է այս վերջին օրերս։

◆ Կարսի շրջանում հաստատվել է ժողովրդական դպրոցների երկրորդ տեսչի նոր պաշտօն։

◆ Քութայիսի նահանգից և Թէլաւի գաւառից տեղեկացնում են, որ այս տարի ահագին քանակութեամբ վաղահաս եկած ձիւնը ծածկել է չը ժողոված խաղողը։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Նոյեմբերի 14-ին, երեկ. ժամը 6-ին, Միքայէլեան փողոցում № 168 տան մէջ բնակվող Թիֆլիսի քաղաքացի Միքայէլ Ճաշչինովին ատրճանակի հարուածով վիրաւորել է պարանոցից Ֆ. Կօնստանտինօվան։ Վիրաւորեալը ուղարկվել է հիւանդանոց։ Ցանցաւոր Կօնստանտինօվան ձերբակալված է։

◆ Նոյեմբերի 14-ի գիշերվայ ժամը 12-ին Պետրոպաւլօվսկի փողոցում գտնվող № 23 տան մէջ բնակվող պարսկահպատակ Ասատուրովի բնակարանն են մտնում ատրճանակներով զինված չորս չարագործներ և սպանութեամբ սպառնալով Ասատուրովից պահանջում են փող. բայց սա մերժեց։ Այդ միջոցին Ասատուրովի երեխաները, վախենալով չարագործներից, աղաղակ բարձրացրին, որից և նրանք փախան, ոչինչ չը վերցնելով։ Ձեռք առած միջոցներով բռնված է պարսկահպատակ Գրիգոր Արութինովը, որը չարագործներից մինն է և որին ճանաչել է Ասատուրովը։ Միւս չարագործներին բռնելու համար էլ միջոցներ են ձեռք առնված։

◆ Նոյեմբերի 14-ին, երեկոյեան 9½ ժամին, Սուրբ Սարգսի փողոցում Իրակլի բաղանիսին մօտ Նոր-Բայազէտի բնակիչ Միքայէլ Համբարձումեանցը կռւի միջոցին գրպանի դանակով թեթև վէրք հասցրեց Նոր-Բայազէտի բնակիչ Արամ Փօղեանցին աջ կողքից։ Վիրաւորվածը ուղարկվեց հիւանդանոց, իսկ յանցագործը ձերբակալվեց։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

◆ Կամենեց-Պօդօլսկում 50-ի չափ ազնուականական կալուածքներ շուտով պէտք է վաճառվեն։ Այդ կալուածքների ունեցած ընդհանուր պարտքը հասնում է 2 միլիօն րուբլու։

◆ Ոստիկանական քննութիւններով հաստատված է, որ Կիսլօվօդսկում անցեալ սեզօնի ընթացքում պատահած անձնասպանութեան 10 դէպքերից 7-ը «սերտ կապ» են ունեցել հանքային ջրերի նոր նշանակված վերատեսուչ Տիլիչեևի հիմնած «կազինօյում» տեղի ունեցող վտանգաւոր խաղերից յետոյ։

◆ Օրենբուրգի գիմնազիայի 6-րդ դասարանի աշակերտ Բէլաւինի անձնասպանութեան առիթով քաղաքում սպասում են ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի գալուն։ Ընդհանուր կարծիքը այն է, որ անձնասպանութեան շարժառիթը գիմնազիայում տիրող անտանելի ռեժիմն է։

◆ Կենտրոնական առևտրա-արդիւնաբերական շրջանի ֆաբրիկանտների ու գործարանատէրերի ընկերութեան տեղեկագրից երևում է, որ բանւորական շարժումը բոլորովին ընկել է։ Վերջին ամիսներս, սեպտեմբերին և հոկտեմբերին, չէ նկատվել ոչ մի փոքր ի շատէ լուրջ գործադուլ։ Գործատէրերը սկսում են վերադառնալ նախկին կարգերին, գործածութեան են մտցրել տուգանքները, աւելացնում են բանւորական օրը։ Բանւորները, այդ տեղեկագրերի համաձայն, վերաբերվում են այդ բոլորին լիակատար հանդարտութեամբ։ («Слово»)

◆ Երկաթուղային վարչութեան շրջաբերականի հիման վրա՝ արտօնեալ տարիֆ է մտցվում Ամերիկա և եւրոպական երկիրներից դուրս գաղթող հրէաների և այն բանւորների համար, որոնք գնում են Ասիական Ռուսաստանի երկաթուղային գծի վրա աշխատելու։ Նրանց տեղափոխութիւնը կը կատարվի III կարգի մանկական տոմսակներով։ («Слово»)

◆ «Рѣчь» լրագիրը հետևեալ ստատիստիքական տեղեկութիւններն է հաղորդում վերջին 10 ամիսների ընթացքում տեղի ունեցած մահվան դատավճիռների ու պատիժների մասին։ Ընդամենը ներկայ տարվայ առաջին 10 ամիսների ընթացքում Ռուսաստանում կայացված է 1,481 մահվան դատավճիռ, որոնցից 581-ը իրագործված է։ Բնորոշ է, որ այն ժամանակ, երբ առաջին և երկրորդ Պետական Դումաների գործունէութեան ժամանակ մահվան դատավճիռների թիւը զգալի չափով պակասեց, ներկայ III Դումայի ազդեցութիւնը այդ կողմից չափազանց անորոշ է։ Այդ տեսակէտից ուշագրաւ է մահվան դատավճիռների թւի վերածումը առանձին ամիսների վրա. յունվարի վրա ընկնում է 116 դատավճիռ, փետրվարին՝ 122, մարտ՝ 184, ապրիլ՝ 106, մայիս՝ 217, յունիս՝ 131, յուլիս՝ 161, օգոստոս՝ 148, սեպտեմբեր՝ 118 և հոկտեմբեր՝ 178։ Ուրեմն ամենից աւելի է մայիս ամսում, իսկ յետոյ ապրիլին։ Նոյն կարգով է գալիս նաև մահվան պատիժը. յունվարին՝ 43, փետրվար՝ 56, մարտ՝ 47, ապրիլ՝ 49, մայիս՝ 81, յունիս՝ 54, յուլիս՝ 50, օգոստոսին՝ 88, սեպտեմբերին՝ 60 և հոկտեմբերին՝ 53։

ՖԻՆԼԱՆԴԻԱՅՈՒՄ

◆ Ֆինլանդական գեն.-նահանգապետը, «Нов. Вр.»-ի ասելով, պահանջում է ֆինլանդական սենատից մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդել՝ թէ ինչ դրութեան մէջ են և որտեղ են գտնվում ֆինլանդական կառավարութեան ֆօնդերը։ Հաղորդելով այդ լուրը, յիշեալ ռուս թերթը շտապում է աւելացնել և այն, որ սենատը ֆինլանդական ֆօնդի այդ գումարները պահում է ոչ թէ կայսրութեան մէջ, այլ արտասահմանեան բանկերում։

◆ Միացեալ արհեստաւորական միութիւնների վարչութիւնը դիմել է ֆինլանդական արդիւնաբերական վարչութեանը՝ խնդրելով աջակցել իրան Ֆինլանդիայի բանւորութեան աշխատանքի պայմանները ուսումնասիրելու գործում։ Վարչութիւնը միջնորդութիւն է յարուցել, որպէս զի իրան բաց թողնվի գանձարանից 10 հազար մարկ անկետային ծախքերի համար։

(«Р. У.»)

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

I

Ներկայումս հիւր է Թիֆլիսում օպերային երիտասարդ երգիչ Սարաջեվ։ Նա ազգով վրացի է և ուսել է Իտալիայում։ Օպերային ներկայացումներին նա երգում է իտալերէն լեզուով։

Մենք առիթ ունեցանք լսել նրան ուրբաթ, նոյեմբերի 14-ին, Թիֆլիսի արքունական թատրոնում Վերդիի «Տրավիատա» օպերայի ներկայացմանը Ալֆրէդի դերում։

Երիտասարդ երգիչը միջին աստիճաններում երգում է շատ ախորժելի, թաւշեայ ձայնով, արտայայտութեամբ և պարզ առոգանութեամբ։ Բարձր նօտաներում ձայնը կորցնում է իր հաճելի թեմբրը և արտահնչում է անվստահ եղանակով։ Ստորին նօտաները դուրս են գալիս թոյլ և անգոյն։ Երգչի խաղը առհասարակ անբաւարար է, շարժումները անմշակ։ Այդ պատճառով աւելի աջող են դուրս գալիս այն տեղերը, երբ շարժումների անհրաժեշտութիւն չը կայ, օրինակ՝ երգիչը նստած է։

Հասարակութիւնը ընդունում էր երգչին ողջոյններով և ծափահարութիւններով։

Միևնոյն երեկոյ ներկայացման մասնակցում էր մի ուրիշ կովկասեցի երգիչ՝ Եւլախով։ Նա ունի ուժեղ ձայն, երգում է համարձակ, բաւական մշակված կերպով. բայց երբեմնապէս անտեղի կերպով ուժգնացնում է իր ձայնի արտահնչութիւնը և դրանով փչացնում գեղարուեստական տպաւորութեանը։

Վիօլետայի դերում հանդէս եկաւ երգչուհի Օսիպօվա։ Նա երգում է մեծ ճաշակով, գեղարուեստօրէն, երաժշտական ոգով, զգացված և քնքոյշ։ Դժբաղդաբար այդ երեկոյ երգչուհին փոքր ինչ հիւանդ էր և ստիպված էր երգել կրճատումներով։

Սիրող

II

Ուրբաթ, նոյեմբերի 14-ին, արտիստական թատրոնում տեղի ունեցաւ Բարատովի բենեֆիսը։ Խաղում էին «Նոր աշխարհ» պիեսը։

Բարատովը Մարկ Գեղցիկի դերում ունեցաւ կատարեալ աջողութիւն։ Նա ներկայացրեց Մարկի անձնաւորութեան մէջ հերոսական բնաւորութիւն սիրոյ ուժեղ յափշտակութեան հետ։

Նա ստացաւ բազմաթիւ պսակներ ու նուէրներ և արժանացաւ բուռն ծափահարութիւնների։

ՄԱՄՈՒԼ

«С. Пет. Вѣдомости» թերթի № 249-ի մէջ տպված է պ. Մ. Ալլահվերդեանցի մի մեծ յօդուածը Իզմիրլեան պատրիարքի մասին։ Յօդուածագիրը, տալով նրա կենսագրութիւնը և նկարագրելով նրա պատրիարքական և հովւապետական գործունէութիւնը, վերջացնում է իր յօդուածը հետևեալ խօսքերով.

«Մեզ՝ հայերիս մնում է միայն ցանկալ, որ համաժողովրդական ընտրութեան այդ ակտը արժանանայ Թագաւոր Կայսրի Բարձրագոյն սանկցիային և նրա հաւատարիմ հպատակ հայ ժողովուրդը տեսնէ ս. Գրիգոր Լուսաւորչի գահի վրա արժանաւորագոյն հովւապետին ի դէմս Մատթէոս արքեպիսկոպոս Իզմիրլեանի»։

*

Կահիրէում հրատարակվող «Արշալոյս» թերթը արտատպել է «Մշակից» իր №№ 40-ի և 41-ի մէջ բժշկ. Բագրատ Նաւասարդեանի յօդուածը «Թիւրքիայի սահմանադրութիւնը» վերնագրով։ Նոյն յօդուածը կտորներով արտատպել է և «Ազգ» թերթը։

*

Մեր թիւրքահայ եղբայրները, ինչպէս երևում է, սկսել են քիչ-քիչ սթափվել և նոյնիսկ հիասթափվել։ Այժմ նրանք սկսել են հարց տալ իրանց, թէ որտեղից երևացին մեր մէջ այսքան շատ յեղափոխական կուսակցութիւններ և ինչու նրանք զանազան յորջորջումներով են հանդէս գալիս. ինչու մինը կոչվում է դաշնակցական, միւսը՝ հնչակեան, երրորդը՝ վերակազմեալ, չորրորդը՝ անջատական, հինգերորդը՝ արամեան, վեցերորդը՝ արզուեան և այլն, և ինչու այդ բոլոր կուսակցութիւնները չեն միանում, եթէ, յիրաւի, նրանց ամենքի ցանկութիւնն է օգնել հայ ազգին, ինչպէս հաւատացնում են իրանք։

Այս հարցերը տալով, Զմիւռնիայի «Արևելեան Մամուլ» շաբաթաթերթը կցում է.

«Վիճակը ցաւալի է, բայց միանգամայն վտանգաւոր. հարկ է դարման մը, հիմնական, արմատական դարման մը։

«Եւ, ինչպէս ըսինք, դարձեալ կը կրկնենք, Հայ յեղափոխական բոլոր կուսակցութեանց միացումը և ձուլումը անհրաժեշտ է այսօր ժողովրդային ամեն տեսակ պառակտումներ անդամալուծելու և վիթխարի պատուանդան մը յօրինելու համար, որու շուրջ սիրով և եռանդով պիտի գան համախմբուելու ամեն անոնք, որ հայ անունը մը և սիրտ մը կը կրեն»։

Մենք կարծում ենք, որ գլխաւոր չարիքը կայանում է նրա մէջ, որ ամեն մի կուսակցութիւն երևակայում է իրան «փրկիչ, բարերար և խնամատար»։ Այդ փրկչութիւնը, բարերարութիւնը և խնամատարութիւնը չափազանց թանգ է նստում հայ ժողովրդի վրա։ Բանը հասել է այնտեղ, որ արդէն մամուլի միջոցով, հասարակութեան մէջ ազդեցիկ անձինք, ինչպէս Դօլուխանեան, կոչ են անում հասարակութեան՝ որոշ և նոյնիսկ ոչ ցանկալի միջոցների դիմել այդ ինքնակոչ խնամատարների լուծը թօթափելու համար։ Ոչ, հասարակութիւնը պէտք է կազմակերպվի, կազմակերպվի որոշ սկզբունքների հիման վրա, և կազմակերպված հասարակութեան համար արդէն ոչ մի դաշնակցական, հնչակեան վտանգաւոր չի լինի։

Հասել է ժամանակը կազմակերպվելու և այլ ևս թոյլ չը տալու, որ յեղափոխական դիմակի ներքոյ ժողովուրդը ենթարկվի կեղեքումների, դրամաշորթութիւնների և հարստահարութիւնների։

*

Կ. Հ. Բարեգ. Ընկ. խորհուրդը մի շրջաբերական է ուղարկել իր բոլոր ճիւղերին, ուղղված Բագուի Հայոց Կուլտուրական Միութեան գործունէութեան դէմ այն կէտի վերաբերմամբ, որ Կ. Միութիւնը որպէս թէ վարձված շրջիկ գործակալների միջոցով փառաբանում է իր գործունէութիւնը և նսեմացնում Բարեգ. ընկերութեան գործունէութիւնը։ Եթէ այդ իրողութիւնը ճիշտ է և արդիւնք չէ Բարեգ. ընկ. Խորհրդի անդամների զանազան անձնական գժտումների, Կուլ. Միութեան վրա պարտք է ծանրանում բացատրել որքան ճշմարիտ է այդ մեղադրանքը։ Տպելով հետևեալ անգամ այդ շրջաբերականի որոշ մասը, վերաբերեալ այդ հարցին, մենք կը սպասենք Կուլ. Միութեան պատասխանին, որպէսզի ըստ այնմ յայտնենք և մեր կարծիքը, ցաւ յայտնելով առ այժմ, որ մեր կուլտուրական ընկերութիւնները անխորժ և վնասակար մրցումներ են սկսում միմեանց դէմ։

ՖԵԼԻԵՏՕՆ

ԴԷ ԵԿ ՄԻ ԳԺՎԻՐ ՈՒ ԴԻՄԱՑԻՐ

«Ասում ես՝ դիմացիր.
«Ո՞նց դիմանամ,
«Միթէ ես եմ քար…»

Անվերջ արիւնաշաղաղ գրչի վիժումն է դա, թէ՞ լրագրական լուրջ պայքար...

Էլի կրկին լսել և անպատասխան թողնել այդ արիւնածարաւ մարդագայլերին։

— Լսիր, Մոծակ. «Եւ ասաց անզգամն ի սրտի իւրում՝ թէ ոչ գոյ Աստուած».— այդ անաստուած մրոտողին ոչինչ չի օգնի, նրա ամենալաւ պատասխանը արհամարհանքն է միայն։

— Իսկ իմ կարծիքով թքել ու լռելն է, որովհետև համոզմունքը չէ, այլ պահանջն է, որ ստիպում է շանը հաջելով սատկել։

— Իսկապէս՝ ճիշտ էլ ասում է Կարինէն. պէտք է թքել ու լռել։ Որովհետև այլ պատւի արժանացնելը, հէնց օրինակ՝ իմ կծրատում ներկելը, ես յանցանք եմ համարում։ Արժէ՞ միթէ վիճել այնպիսի մրոտողների հետ, որոնց ուղղութիւնը ու համոզմունքը ճիշտ պատի օրացոյցի գոյնզգոյն թերթիկների կեանքն ունեն. այսօր ճերմակ, վաղը կապոյտ, միւս օրը կարմիր, էլի ճերմակ, և այլն. արժէ՞ միթէ...

— Ճիշտ է, ճիշտ է...

— Եթէ ճիշտ է, եթէ չարժէ, ինչո՞ւ էք կարդում «Новое Время»-ն։ Ինչու էք կլուբներում թոյլ տալիս նրա մուտքը, ինչու էք արտատպում նրա ժահրալից թունաւոր քարոզները, որոնք, գործ դրված համբերութիւնը շարունակ հալածանքի ենթարկելով, խաղաղ բնակավայրը սպանդանոց դարձրին։

Հինգ-տասը տարի առաջ մարդասպան, եղբայրասպան հայի, եղեռնագործ հայ քաղաքացու, մանաւանդ գիւղացու շատ կը պատահէիք զուք բանտերում։ Իսկ ինչ է պատճառը, որ այժմ այդ սովորական երևոյթների կարգն է անցել...

— Բայց չէ՞ որ հասարակ ժողովուրդը, գիւղական համայնքը «Новое Время»-ն չէր կարդում։

— Նրանք Վէլիչկօների, Գրինգմուտների այլակերպ դաստիարակութեանն էլ էին անծանօթ, վանդալական ձիրքերին էլ էին անտեղեակ. բայց չէ՞ որ համայնքի բարեկեցութեան պայմանները նրանց ստեղծութեան թոյնով սնված, այլասերված պաշտօնեաներից էին կախված։

Որ նախկին գլուխը, եղակի գազանութիւնը այսօր յաճախ կրկնվող երևոյթների շարքն է անցել և նոյնիսկ ոճրագործ արարքով արատաւորել հայի շինարար ձեռքերը, բնոյթն ու անունը,—այս կարելի՞ է ուրանալ։

Որ երէկվայ համբերատար հերոսութիւնը այսօր Կովկասում տեղի տալով յուսահատութեան՝ չարին չարով է պատասխանում,—որանով կարելի՞ է ուրախանալ։

Որ բնակչութեան արատաւոր, ստոր ու ցածր տականքը այսօր ազատ-համարձակ, օրը ցերեկով, մեզ կողոպտում, թալանում, վիրաւորում, սպանում ու փախչում է,—սա էլ է հաճելի կովկասցուն ու գուրեկան։

Եւ ինչ կարելի էր սպասել մանուկ հասակից դպրոցից փողոց ձգվածից, պօգրօմներում կրթված, գնդակների ու արեան վարժեցված մասսայից—հայ է նա, թուրք, թէ վրացի...

Միթէ Կովկասն էր մեղաւոր, կամ նրա այժմեան Փոխարքայի բռնած մարդասիրական դիրքն ու ջանքերը, որ ցանված որոմից միայն որոմը բազմացաւ։ Նրանք, այդ թունաւորողների ու թունաւորվածների բանակը չէ՞ր, որ հաւատարիմ հպատակութեան համար սանձարձակ հալածանքն ու զրկանքն էր նախապատիւ համարում ու կուլտուրական։

Նրանք չէին, որ ցեղ-ցեղի դէմ մոլեռանդ ատելութիւն սերմանելով, մարդատեաց շովինիզմը խրախուսելով՝ դարևոր խաղաղութիւնը վտանգեցին և հարևանը հարևանի, եղբայրը եղբօր դէմ զինելով՝ նրանց արիւնաներկ պօգրօմների գիրկը ձգեցին։

Եւ նրանք, այդ աւերածութեան քարոզիչները այժմ դեռ չեն էլ ամաչում զարմանալու, որ Կովկասում մինչև այսօր կարգ ու կանոնը չէ վերականգնած։

Նոյն իսկ «Ռուսաց մեծ պետութեան Կովկասի ներկայացուցչին» ծաղրի և գառամութեան ենթարկողը, նրա վերաշինութեան ծրագիրների ուշանալու պատճառով, սաստիկ վրդովված կրկին հանդէս եկողը անարխիստ Մենշիկօվն է...

— Ի՞նչպէս, Մենշիկօվը, այդ հաւատաւաճառ հացկատակը... անարխիստ։

— Այո, և ամենակատաղի տերրօրիստ-անարխիստ։ Մի անիշխանական, որ քարը քարի վրա չէ թողել ոչ թէ ծայրագաւառներում, այլ նոյնիսկ անծայր երկնային թագաւորութեան մէջ։ Այդ տերրօրիստը իր մաղձի և թոյնի ուժանակներով, եթէ հնար ունենար, միանգամայն կը ջնջէր աստուածային օրէնքների գոյութիւնը, կը տապալէր ճշմարտութեան, արդարութեան բարձր սկզբունքների իշխանութիւնը... որովհետև Շէյլօկի արիւնծարաւ մսից զատ համով ոչինչ չը կայ երկրում և երկնքում։

Եղբայրական սիրոյ ո՞ր մեծ թշնամին կարող էր զովել ու խրախուսել համիդիականների անպատմելի տանջանքները այնտեղ, ուր անլուր վայրագութեամբ, թէ վարագութեամբ, անմեղ զոհերի արիւնն էր հոսում, ուր ցաւ ու մորմոքը, կսկիծն ու հառաչանքը Լէնգթէմուրներին անգամ ի գութ կարող էին շարժել։ Աւետարանի, զուրանի ո՞ր ուրացողը կարող էր երկրի, պետութեան խաղաղութիւնը մի հին քրիստոնեայ ազգի ջնջման մէջ գտնել, Թուրք ու վրացուն էլ ամենախիստ պատժի արժանի չարիք համարել։

Այդ տերրօրիստը չը գիտէ ինչպէս արտայայտի իր վրդովմունքը, որ Ցարի Ներկայացուցիչը նրա հրէշային քարոզները թողած «քիչ է մնում, որ սպառմամբ երկրի աւազակների համար խաղաղութեան աւետարան գրի, պարտաւորեցնելով թուրքերին համբուրվել հայերի հետ՝ ամեն անգամ իրար հանդիպելիս»։ Համայն ռուսական շահերի ո՞ր թշնամին աւերիչ պօգրօմների կրկնութեան կը փափագէր, ո՞ր տերրօրիստը տնտեսական և քաղաքական շահերի վերջնական քայքայումը կը ցանկանար, ինչպէս այդ կամենում է Մենշիկօվը։ Այժմ եկէք «Новое Время»-ի ցնկնած՝ այս «հայրենասէր» մարդագայլերին հասկացէք։

— Անշուշտ, դրանց հասկանալու համար Գօլիցին-Կանճարի ընդունակութիւնը պիտի ունենալ և «հայրենասէր» Տիմօշկինի շնորհքը։

— Դժուարը հասկանալը չէ, այլ հասկացնելը... Հասկանալու համար ուսումնական Պուրիշկևիչներին կը դիմենք, իսկ հասկացնելու համար ում դիմել...

— Հէնց իրան՝ Մենշիկօվին,—ասացի,— նա իրան էլ, հանգուցեալ ու կենդանի բարեկամներին էլ, քաղաքականութեանն էլ շատ շատերից աւելի լաւ կը հասկնայի... միայն եթէ կրծելու ոսկոր տեսնի իր առաջ գցած...

— Իսկապէս, որքա՞ն հեշտ է եղել։

— Իսկ մենք մի հասարակ բանի մասին որքան գլուխ ենք կոտրում։

— Ուրեմն, Մոծակ, հարցը վերջացած է, քո գժվելը այլ ևս աւելորդ է։

— Աւելորդ է, աւելորդ է։

— Ուրեմն, բարեկամներ, ես կարող եմ ժողովը փակված համարել։

— Արձանագրութիւն, արձանագրութիւն։

— Այո, նախ արձանագրութիւն կազմել և ապա...

Եւ իսկոյն գրվեց հետևեալը.

«Մոծակի» խմբագրութիւնը «Нов. Вр.»-ի աշխատակից պ. Մենշիկօվի հայհոյութիւններից բէզարած, նրա ձայնը, եթէ ընդմիշտ անկարելի է, գէթ առժամանակ կտրել տալու համար, իր այս մասին կայացրած մասնաւոր ժողովում որոշեց.

«Նախ՝ բոլոր կովկասեան հայհոյված ազգերի մէջ ընդհանուր հանգանակութիւն բանալ։

«Երկրորդ՝ ժողոված գումարով մի մեծ ոսկոր առնել և ընծայել պ. Մենշիկօվին կրծելու, և

«Երրորդ՝ այս մասին պարտաւորեցնել Մժղուկին կարևորը տնօրինելու։ Ստորագրութիւն»։

Այժմ ինձ վրա դրված պարտականութեան համաձայն, դիմելով կովկասեան բոլոր խմբագիրներին, խնդրում եմ յայտնել, որ «Մոծակի» խմբագրութեան մէջ հանգանակութիւնը բացված է արդէն։ Ում սրտին մօտ է «ոսկորի հարցը», թող չը զլանայ իր չնչին լուման։

Մժղուկ Մոծակեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Նոր-Ջուղա, 25 հոկտեմբերի

Ամսիս 23-ին Սպահանի նահանգապետ Իղբօլ-օլ-Դօվլէն իր շքախմբով այցելեց մեր ս. Ամենափրկիչ վանքը։ Առաջնորդական փոխանորդ Բագրատ վարդապետը արժանապատիւ ընդունելութիւն ցոյց տուեց նահանգապետին, որը այցելեց վանքի եկեղեցին, մատենադարանը, ազգային երկսեռ և Գ. Քանանեան դպրոցները, զորգագործարանը և ջուլհականոցը և շատ լաւ տպաւորութեան տակ մեկնեց, նուիրելով ազգային դպրոցներին 500 ղրան։

Ֆարսից դարձեալ խառնակութեան լուրեր են հասնում, որը վերագրվում է Ֆարսի այժմեան նահանգապետի անկարողութեան. ճանապարհների շարունակվող անապահով դրութիւնն ու յաճախ կրկնվող գողութիւնները մեծ հարուած են հասցրել քաղաքիս առևտուրին, որովհետև վաճառականները այլևս ոչ վստահանում են ապրանք ուղել Պարսից Ծոցից և ոչ էլ քաղաքից դուրս ուղարկել մօտակայ գաւառներն ու գիւղաքաղաքները։ Ժամանակ է վերջ դնելու այս խայտառակ դրութեան, եթէ ոչ Սպահանի առևտուրն ևս բոլորովին կանգ կառնի։

Լսում ենք, որ մեր սրբազան առաջնորդը՝ հանգ. վեհ. կաթողիկոսի կոնդակի հիման վրա՝ ծայրագունութիւն է շնորհել թեմիս առաջ. փոխանորդ Բագրատ վարդապետին։

Տեղացի

ՔԱՂՈՒԱԾՔՆԵՐ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

◆ Նիկոմիդիայի թեմի հայոց առաջնորդը մօտերս դիմելու է ունգարական կառավարութեանը, որպէսզի ամեն տարի 10 հայ աղքատ ուսանողներ, ունգարական կառավարութեան ծախսով, ուսանեն ունգարական համալսարաններում։ Ուսանողները ընտրվելու են Կ. Պօլսի հայոց կենտրոնական վարժարանի աւարտած աշակերտներից։ Ունգարական կառավարութեան և Նիկոմիդիայի առաջնորդ Ստեփաննոս արքեպիսկոպոս Յովակիմեանի յարաբերութիւնները շատ սիրալիր են, և այդ պատճառով էլ յիշեալ կառավարութիւնը անցեալում 300 օսմ. ոսկի նպաստ է տուել Նիկոմիդիայի առաջնորդին՝ այդ քաղաքում բացված ջերմաստան ծախսերի մի մասը ծածկելու համար։

◆ Կ. Պօլսի ազգ. պատրիարքարանը պաշտօնապէս ծանուցել է, որ այսուհետև Կ. Պօլսի հայ գաղթականների անունով ստացված նպաստները յանձնվելու են

բացառապէս Նպաստի կարօտ հայաբնակ գաւառներին։ Այդ կարգադրութիւնը պատրիարքարանն արել է Նրա համար, որ Նկատել է, թէ Կ. Պօլսում հաւաքված հայ գաղթականները ծուլութեան յայտնի Նշաններ են ցոյց տալիս։

Զմիւռնիայում ի Նպաստ Հայաստանի սովեալների վերջերս մի երեկոյթ է սարքվել, որից զուտ օգուտ ստացվել է 118 օսմ. ոսկուց աւելի մի գումար, որը ուղարկված է Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքարան։

Կ. Պօլսում ոստիկանութեան մինիստրի դէմ դատ է յարուցված, որովհետև Նա մեղադրվում է այն բանում, որ ապօրինի ձերբակալութիւն և բանտարկութիւն կատարելու հրաման է արձակել։

Սսի կաթողիկոսը վերջերս հեռագրով յայտնել է Կ. Պօլսի պատրիարքարանին, թէ Սսի շրջակայ Թիւրքաբնակ գիւղերի բնակիչներից ոմանք համախմբված՝ սպառնում է Սսի վրա գնալ։ Նրանք ճանապարհին յարձակվել են կարաւանների վրա, կողոպտել ու ճանապարհորդներին էլ վիրաւորել են միաժամանակ սպառնալով բոլոր «գեավուրներին էլ կոտորել»։ Կաթողիկոսը օգնութիւն է խնդրում, որպէսզի կարելի լինի սարսափահար ժողովրդի յուզումը հանգստացնել։ Տեղական իշխանութիւններն անզօր են խուժանային այս ԽՆստինկտները զսպելու։ Կ. Պօլսի պատրիարքարանն այս առիթով դիմել է Բ. Դրան։

Կեսարիայում և Նրա շրջակայքն էլ հայ ժողովուրդն ապահով չէ։ Հոկտեմբեր ամսվայ ընթացքում մէկից աւելի դէպքեր են պատահել, որոնք ցոյց են տալիս, թէ յնտեղ էլ Թիւրքական ռէակցիօներները հաշտ աչքով չեն մտիկ տալիս սահմանադրական ռէժիմի հաստատմանը։ Հոկտեմբերի 14-ին Կեսարիայի հայ առևտրականները, տեղական ռէակցիօներների պահանջմամբ, քաղաքի շուկայում խուզարկութեան են ենթարկվել, որի հետևանքով ստիպվել են հետևեալ օրը խանութները փակել։ Այս շարժումների իբր արդիւնք՝ ի միջի այլոց՝ ընտրվել է մի հայ ոստիկան։ Թիւրքերն այդ փաստին խեթ աչքով են Նայել և այնպիսի խայտառակ միջոցների դիմել, որ, վերջ ի վերջոյ, հայ ոստիկանին ուրիշ միջոց չէ մնացել անել, եթէ ոչ հրաժարվել իր պաշտօնից, մանաւանդ որ կառավարութիւնն էլ անտարբեր մի դիրք է բռնել հայ ոստիկանի վերաբերմամբ։

Կ. Պօլսի «Բիւզանդիոն» Թերթը հաղորդում է, որ Զէյթունի մէջ սովը գնալով սպառնալի ու վտանգաւոր է դառնում։ Ստացված Նորագոյն տեղեկութիւններից երևում է, որ Զէյթունի 4,000 տուն բնակչութիւնից 3,000-ը սովամահ լինելու վտանգի են ենթակայ, եթէ ժամանակին օգնութեան ձեռք չը կարկառվի Նրանց։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

14 Նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Կրկին Ռուսաստանի զանազան քաղաքներից հաղորդում են, որ գաւառական զեմստվային ժողովները որոշումներ են կայացնում գալիք տարվայ ընկերից ընդհանուր պարտադիր ուսում մտցնել իրանց գաւառներում, ծախքերի մի մասը կառավարութիւնից խնդրելով։

Այսօր կայացաւ ապահովագրող ընկերութիւնների Ներկայացուցիչների ընդհանուր առաջին ժողովը Օստրօգօվսկու Նախագահութեամբ։ Գանձակի գաւառի ռուսական Ֆրեզէվօ գիւղում խօլերայով հիւանդացել են 4 հոգի։

Մի օրում մայրաքաղաքում հիւանդացան 27, մեռան 8 հոգի։

Շատ քաղաքներից հաղորդում են, որ Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդօրօվնայի ծննդեան օրը տեղական զինւորական և քաղաքացիական մարմինները կատարել են հանդիսաւոր մաղթանքներ։

ՆՕՎՕՉԵՐԿԱՍԿ։ Սալսկի վիճակի 11 ստանիցաներ որոշեցին Դօնում մտցնել զեմստվային հաստատութիւններ։

ԵԱՐՕՍԼԱՒ։ Վերջին ժամանակներս քաղաքում տեղի ունեցան մի շարք հրդեհումներ, ուղարկվեցին զանազան սպառնալի Նամակներ։ Պատերին կպցված է Նահանգապետի կոչը, որով յորդոր է կարդացվում ազգաբնակութեանը հանգիստ մնալ և դիմել ոստիկանութեան օգնութեանը։

ՍԱՐԱՏՕՎ։ Նահանգական առեանը որոշեց դադարեցնել ժողովրդական համալսարանների ընկերութեան և Նրա բոլոր հաստատութիւնների գործունէութիւնը։

ՏՕԿԻՕ։ Եապօնական իշխանութիւնները ռուսաց կառավարութեանը յանձնեցին Դալնիի և Պօրտ-Արտուրի ռուսական եկեղեցիների անշարժ կայքերը։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 Թ.
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և Նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Փ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. Ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. Ներքին և երեխայոց հիւ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան։
Գ. Յ. ԳՈՒՐԳԵՆՕՎ—12—12½ ժ. կանանց և մանկաբարձութեան։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՕԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—6½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՆԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. Ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նախասարդեան

ՀՐԱՒԷՐ

Էջմիածնեցոց եկեղեցու ծխական իգական դպրոցի հոգաբարձութիւնը սրանով խընդրում է յարգելի ծխականներին կիրակի, ամսիս 16-ին, ցերեկվայ ժամը 11-ին շնորհ բերել նոյն եկեղեցին մի քանի կարևոր և անյետաձգելի հարցերի համար խորհրդակցելու։

Հոգաբարձութիւն

(4.) 1—1

КАВКАЗСКІЯ МИНЕРАЛЬНЫЯ ВОДЫ
Министерство Торговли и Промышленности
НАТУРАЛЬНЫЯ СТОЛОВЫЯ ВОДЫ
„НАРЗАНЪ" Кисловодскъ.
„ЕССЕНТУКИ" № 20
Продажа вездѣ. Главный складъ въ Пятигорскѣ
Прейсъ-куранты безплатно.

17, 25, 2, 9) 82,038 27—24

Ի՞ՆՉ ԲԱՆ Է ԱՆԿԵՐԸ

Անկէրը—դա այն մեխանիզմն է, որը համարվում է ամենալաւը ժամացոյցների կազմուածքի մէջ։ Հետևաբար գործարանը Նախազգուշացնում է այն ամենքին, որոնք կամենում են լաւ ժամացոյց ունենալ, պատուիրել բացառապէս մեր Ներկայացուցչին։ Մեր առաջարկած ժամացոյցը սև պողպատից է, մեխանիզմը «ԱՆԿԷՐ», լարելը 36 ժամը մէկ անգամ, առանց բանալիի։ Այդ ժամացոյցը Նման է հին ժամանակների խրօնօմետրին, որը Ներկայումս էլ գնահատվում է 10 ր.։ Գործարանը հնարաւորութիւն է գտել առաջարկել ամենքին այդ առաջնակարգ և գեղեցիկ ժամացոյցը 2 ր. 75 կօպէկով. 2 հատը—5 ր.։ Ամեն մի ժամացոյցը ապահովված է 6 տարվայ երաշխաւորութեամբ։ Ճանապարհածախքը 1—4 ժամացոյցի համար 40 կ., Սիբիր՝ 75 կ.։ Ուղարկումը վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի։ Նորաձև ոսկուց կարճ շղթայ բրելօկով 75 կ. և 1 ր. 50 կ.։ Նոյն տեսակ երկար շղթայ 2 ր. 50 կ. և 3 ր. 50 կ.։ Հասցէագրել՝ Т-во «З А Р Я», Варшава.

(6, 9, 16, 23, 30, 7) 55238 6—3

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ, առանձնապէս ստամոքսի և աղիքների հիւանդութիւններ։

Հիւանդների ընդունելութիւնը	12—1 առաւօտեան
	5—6 երեկոյեան

Միքայէլեան փող., № 36, տ. Ճավճավաձէի։

100—56

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Յ. Մ. ԿԼՕՆՃԵԱՆ

Ընդունում է բերանի և ատամի հիւանդութիւններ ունեցողներին։ Շինում է ոսկու, արծաթեայ, փարփօրի և այլ տեսակ պլօմբներ։ Արհեստական ատամներ ոսկու և կաուչուկի վրա։ Կաբինետին կից արհեստական ատամների լաբօրատօրիա։ Խորհուրդը ձրի։

Ընդունելութիւն	9—2 ժ. առաւօտեան
	4—7 ժ. երեկոյեան

Шелковниковская ул., № 8, ոչ հեռու Աբաս-Աբադսկայա հրապարակից։
(2. կ. հ.) 25—5

Լոյս տեսաւ
„ՆՈՐ ԴՊՐՈՑԻ" № 4.
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Էքսպերիմէնտալ մանկավարժութիւնից. Ի՞նչպէս պէտք է կազմել դասացուցակը. Իս. Յարութիւնեան։ 2. «Հայոց ծխ. դպրոցների» կանոնադրութիւնը և ծրագիրը. Ս. Արովեան։ 3. Մեր դպրոցական կեանքի վէրքերը. Յ. Տէր-Միրաքեան։ 4. Զանկլօ-Պանկլօ. Ա. Զ.։ 5. Լ. Ն. Տօլստօյ իբրև մանկավարժ. Կար. Միրխանեան։ 6. Հոգեկան-բարոյական հիւանդ երեխաներ. Տ. Ռաշմաճեան։ 7. Գծագրութիւնն ու Նկարչութիւնը մեր դպրոցներում. Ա. Գեանջեցեան. 8. Անդրկասպեան Հ. դպրոց. շուրջը. Յ. Աղաբաբ։ 9. Համառօտ զեկուցում Ուս. Միութեան բիւրօյի գործուն. մասին. Յ. Գր.։ 10. Քննադատութիւն և գրախօսութիւն. Կշեռք։ 11. Դպրոցական կեանք և քրօնիկոն։ 12. Նամակներ խմբագրութեան։ 13. Խմբագրութեան կողմից։ 14. Ստացված գրքեր։ 15. Յայտարարութիւններ։

Բաժնեվճարը № №1—6 (մինչև յունվար) 3 ր.։ Ուսուցչական միութեան անդամների համար 2 ր.։ Արտասահման 10 ֆր.։

Դիմել՝ Тифлисъ, ред. «Норъ Дпроцъ», Бебутовская № 30.

Պատասխանատու խմբագիր՝ Իսահակ Յարութիւնեան 2—2

«ՄԵՂՈՒ»
ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՏՈՒՆԸ դեկտեմբերի 10-ին, կազմակերպում է
ԲԱԶԱՐ

ուրտեղ պէտք է վաճառվեն Աշխատանքի Տան արհեստանոցներում պատրաստված աշխատութիւնները։ Նմանապէս ընդունվում են այս բազարի համար կողմնակի չքաւոր կանանց ձեռագործները, որոնք հնարաւորութիւն չունեն իրանք վաճառքի հանելու իրանց աշխատութիւնները։ Այդպիսիները կարող են դիմել վարչութեան անդամուհի տիկ. Եղիազարեանին—Абасъ-Абадскій пер., соб. домъ.
(հ. կ) 2—2

ԺԱՄԱՑՈՅՑ ԵՒ ԱՇԵԼԻ

ԱՄԵՆՔԻՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԻՐԵՐ
Մօսկվայի Ժամացոյցների Կենտր. Պահեստը

ՈՒՂԱՐԿՈՒՄ Է 150 իրեր միայն 8 ր. 95 կ.

1) Անգլիական սև պողպատէ տղամարդկանց կամ կանանց բաց ժամացոյց։ Ժամացոյցի մեխանիզմը արտասահմանեան շինուածք է և պարգևատրվել է ժամացոյցի համաշխարհային ցուցահանդէսում։ Լարվում է առանց բանալիի (ռեմօնտուար)։ Ժամացոյցը բանում է րոպէ առ րոպէ, որի համար երաշխաւորութիւն է տրվում. 2) Տղամարդկանց կամ կանանց Նորաձև պարանոցի շղթայ. 3) Գեղեցիկ տեսքի բրելօկ. 4) Ժամացոյցը գողացվելուց ազատ պահող գործիք. 5) Անգլիական լաւագոյն պողպատէ ածելի. 6) Ածելիաման. 7) Նիկէլի փոքր Թաս սապօնի համար. 8) Վրձին սապօնվելու համար. 9) Սապօնի փոշու արկղիկ. 10) Թաւշեայ շպարի արկղիկ. 11) Կարապի բմբուլից փնջիկ շպարվելու համար. 12) Ցանկացողներին ածելիի և իր պարագաների փոխարէն կարող ենք ուղարկել կանացի Նորաձև բրօշկա և մի զոյգ պարիզեան գոհարազարդ ականջօղեր. 13—14) Տուալէտի արդուզարդարանք, բաղկացած հայելիից, սանրից և կօշիկներ կոճկելու կարթից. 15—19) Գարնիտուր, բաղկացած կրծքի 2 և մանժէտի 3 արտասահմանեան աշխատանքի զապօնկաներից «Մօդերն» ոճով; կամ թէ սրա փոխարէն կանանց սանրեր. 20) Ամերիկական գրպանի մկրատ. 21) Գրպանի դանակ. 22—24) Գրպանի մատիտ և գրիչ. 24) Ճանապարհորդական գրպանի թանաքաման. 25) Պարիզեան ստերէօսկօպ մեծացնող ապակիներով. 26—75) 50 լուսանկարչական գողտրիկ Նկարներ ստերէօսկօպի համար. 76—100) 25 Carte postale, բաց Նամակներ գեղեցիկ խաղանկարներով, որոնք կարող են մի ալբօմի զարդը դառնալ. 100—125) 25 լաւագոյն պօստային Թուղթ. 126—150) 25 այդպիսի ծրար։ Բոլորի համար միայն 8 ր. 95 կ.։ Նոյն իրերը, խուլ ժամացոյցով—1 րուբլով Թանգ, այսինքն 9 ր. 95 կ., իսկ արծաթեայ խուլ ժամացոյցով միայն 16 ր. 95 կ.։

Ինչպէս տեսնում էք, սրանից էժան չէ կարող լինել։

Ուղարկվում է եւ վերադիր վճարով

Ծրարելը ձրի։ Գործադրութիւնը օրինակելի։ Ուղարկելու համար յաւելեալ առնըվում է Եւրօպական Ռուսաստան՝ 65 կ., իսկ Ասիական—95 կ.։

Լաւութեան լիակատար երաշխաւորութեամբ.

Պատուէրները հասցէագրել
Московскій Центральный Складъ Часовъ

Խնդրում ենք չը խառնել վարչավեան ֆիրմաների հետ.

Москва, домъ Виноградова, № 126.

P. S. Փօղով կամ Նամականիշներով գրաւական ուղարկողներին իբրև Նուէր ուղարկվում է գեղեցիկ քորոց փողպատի (գալստուկի) համար։

(4. հ.) 36—34

Թիֆլիսի Քաղաքային Վարչութիւնը

սրանով յայտարարում է, որ քաղաքային ինքնավարութեան շէնութեան մէջ Նոյեմբերի 20-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին Նշանակված է աճուրդ՝ կապալով տալու Վերայի կամուրջի վրայով երթևեկող կառքերից և կենդանիներից յօգուտ քաղաքի հաւաքվող տուրքը։ Պայմանների հետ կարելի է ծանօթանալ ամեն օր (բացի կիրակի և տօն օրերից) քաղաքային վարչութեան IV բաժանմունքում, առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև ցերեկվայ ժամը 2-ը։

(կ. հ.) 3—3

ՓՈՐՁԵՑԷՔ ՁԵՐ ԲԱԽՏԸ

Մասնակցեցէք ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ 905,000-րուբլանոց մեծ խաղարկութեանը։ Գլխաւոր գումարներն են՝ 75,000, 40,000, 20,000, 15,000, 10,000, 8,000, 4,000, 2,000 1,000 և ուրիշ շատեր։ Խաղարկութիւնը տեղի է ունենում Պետական Բանկի Վարշաւայի Գրասենեակում։

Տ Ա Ս Ը խաղարկութեան օրեր՝ Նոյեմբերի 26-ից մինչև դեկտեմբերի 8-ը։

Ամբողջ տոմսակի գինն է 90 րուբ., ½ տոմս.—45 ր., ¼ տոմս.—23.։

Փողը ստանալուն պէս անմիջապէս ուղարկվում են իսկական տոմսակները։

Վերադիր վճարով չեն ուղարկվում։ Խաղարկութիւնից յետոյ ուղարկվում է պաշտօնական ցուցակը ձրիաբար։

Հասցէագրել՝ Варшава, Новолипье 50. І. ГРИНБАУМУ.

(5, 9, 16) 55813 3—3

„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ"
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՌԻԳԱՅՈՒՄ
1888

ФАБРИЧ. КЛЕЙМО Т. Р. Ф. З. Р. Т. ПРОВОДНИКЪ РИГА

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ՊԱՀԵՍՏ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
Սօլօլակսկայա փող., № 4.

Առաջարկում է մեծաքանակ եւ հատով

Կառքերի համար ռէզինէ շիներ.
Աւտօմօբիլների համար պնեվմատիկ շիներ «ԱԼՄԱԶ» (կարմիր).
Վելօսիպեդների համար պնեվմատիկ շիներ.
Աւտօմօբիլ-օմնիբուսների համար խիտ-ռէզինէ շիներ.

«ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ» ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ արդիւնաբերած շիները երկար տարիների ընթացքում ճանաչված են իբրև առաջնակարգ և բարձր են կանգնած արտասահմանեան ամենալաւ ֆաբրիկների շիներից, որի համար վկայում է ոչ միայն Նրանց վերաբերմամբ եղած խոշոր պահանջը Ռուսաստանի սահմաններում, այլ և գլխաւորաբար մեծ քանակութեամբ արտասահման արտահանելը։

Հատավաճառութիւն աշխարհի ամենալաւ
ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐԻ „ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ"

(№ 3) 25—3